

Skjøtselsplan for slåttemark på Svoletjørn, Bygland kommune, Aust-Agder fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Foto: Toralf Tysse

TITTEL: Skjøtselsplan for slåttemark ved Svoletjørn, Bygland kommune, Aust-Agder fylke
FORFATTER(E): Toralf Tysse

DATO: 12.07.2019	RAPPORT NR./ 690/2019	PROSJEKTNR: 2400	SAKSNR.
ISBN: 978-82-8262-688-0	ISSN: 1891-5450	ANTALL SIDER: 18 + vedlegg	ANTALL VEDLEGG: 3

OPPDRAAGSGIVER: Fylkesmannen i Agder	KONTAKTPERSON: Elisabeth Kaddan
--	---

SAMMENDRAG: Naturtypen slåttemark er kritisk trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018), og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Fylkesmannen i Agder fikk Ecofact, i 2018 i oppdrag å utarbeide en skjøtselsplan for slåttemarka på Svoletjørn, Bygland kommune. Lokaliteten ble nykartlagt i 2018, etter at grunneier Knut G. Austad har ønsket å gjenoppta den tradisjonelle slåttene av lokaliteten. Feltregistreringer blei gjennomført den 24/7 2018, med grunneier til stede. Skjøtselsplanen er utarbeidet med grunnlag i feltarbeidet og diverse kontakt med grunneier. Med grunnlag i feltregistreringer og nytt faktark for naturtypen slåttemark, så vektet slåttemarka til B, viktig. Lokaliteten bør slås en gang årlig, og dette bør fortrinnsvis skje når plantene har satt frø, dvs. på ettersommeren.

FYLKE:	Aust-Agder
KOMMUNE:	Bygland kommune
STED/LOKALITET:	Svoletjørn
GÅRD/BRUK	Gnr 13/bnr 8

GODKJENT FYLKESMANNEN I AGDER, 12.7.2019 NAVN	SKJØTSELSPLANEN ER UTFORMET AV: TORALF TYSSE <i>Toralf Tysse</i> NAVN

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for slåttemark ved Svoletjørn i Bygland kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Agder v/Elisabeth Kaddan. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Sørlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Sørlandet utarbeidet av Bolette Bele, Ellen Svalheim og Ann Norderhaug, NIBIO.

Takk til grunneier Knut G. Austad for hyggelig innstilling og hjelpsomme innspill.

Sandnes, 28.6.2019

Toralf Tysse

Toralf Tysse
Senior miljørådgiver
Mobil: 90747052

Ecofact, www.ecofact.no

Innhold

Forord	3
1 Slåttemark på Sørlandet	5
2 Skjøtselsplan for slåttemark ved Svoletjørn, Bygland kommune.....	8
2.1 Innledning	8
2.1.1 Stedsinformasjon.....	8
2.1.2 Slåttemarka	9
2.2 Hensyn og prioriteringer.....	11
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	11
2.4 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	11
2.5 Mål for verdifull slåttemark.....	12
2.6 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	13
2.7 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	14
2.7.1 Slått	14
2.7.2 Beiting	14
2.8 Oppfølging av skjøtselsplanen	15
2.9 Bilder fra lokaliteten	15
Vedlegg.....	20
Vedlegg 1: Artsliste.....	20
Vedlegg 2: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	21
Vedlegg 3: Tiltakslogg, grunneiers notater	23

1 Slåttemark på Sørlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflaterydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike) og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene på Agder varierer med bl.a. avstanden til kysten, høyde over havet og jordsmonn. Etter fuktighetsforholdene i marka, skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

Indre Agder har mange magre enger på grunnlendt mark og fattig grunnfjellsberggrunn. Med god hevd kan likevel fattig mark opptre relativt arts- og fargerik.

Tørrengene i skogsbygdene og dalstrøkene på Agder er de tradisjonelle «blomsterengene» med ryllik, blåklokke, gulaks, engkvein, prestekrage, smalkjempe, engfiol, firkantperikum, tiriltunge, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst, og mer spredt med katterfot og engnellik. På mer næringsrik mark vokser flekkgrisøre, engtjæreblom og prikkperikum. På tørr mark i kyststrøkene vokser i tillegg kystgrisøre, bergmynte, rundskolm, gulmaure og blåmunke.

Figur 1.1. T.v.; tørr til frisk eng fra Landsverk i Gjerstad med prestekrage, blåklokke, engtjæreblom, føllblom, smalkjempe, hvitkløver, småsyre, tveskjeggveronika, engkvein, gulaks m.fl. T.h. tørreng fra Kjevik ved Kristiansand med mye prikkperikum og blåmunke bl.a. Begge foto ES.

I fattig *friskeng* (litt fuktigere eng) finnes på Agder gjerne finnskjegg, blåtopp, jonsokkoll, småengkall, bakkefrytle, ryllik, blåklokke, rødknapp, blåknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, føllblom, engsoleie, øyentrøst, stormaure, tveskjeggveronika og legeveronika. Spredt kan også mindre vanlige arter som nattfiol, harerug, hvitkurle og solblom dukke opp. Hvitkurle og solblom står på den norske rødlista for arter (2015).

Agder, og spesielt øvre Setesdal, er et kjerneområde for solblom i Norge. På frisk mark med rikere berggrunn eller på mark som tilføres rikt sigevann, kan det i tillegg vokse arter som rødsveve, skogstorkenebb, søstermarihand, brudespore, marinøkkel og storblåfær. Ved kysten kan man finne kystmaure, marigras og jordnøtt (Aust-Agder), og i fjellet vokser hvitkurle, grønnkurle, svarttopp, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er trua arter i Norge i dag.

Figur 1.2. Planter en kan finne i slåttemarkene på Agder; f.v. rødknapp, harerug, tirilltunge og engnellik. Engnellik er relativt sjelden å finne. Alle foto ES.

I de fuktigste områdene vokser gjerne arter som: hvitbladtistel, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

Figur 1.3. Fuktig slåttemark med mye hanekam og duskstarr på Sandøya i Tvedestrand. Foto ES.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og

konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtselsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene på Agder finnes i Bondens kulturmarksflora for Sørlandet (Bele, Svalheim & Norderhaug 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Sørlandet er hentet fra den.

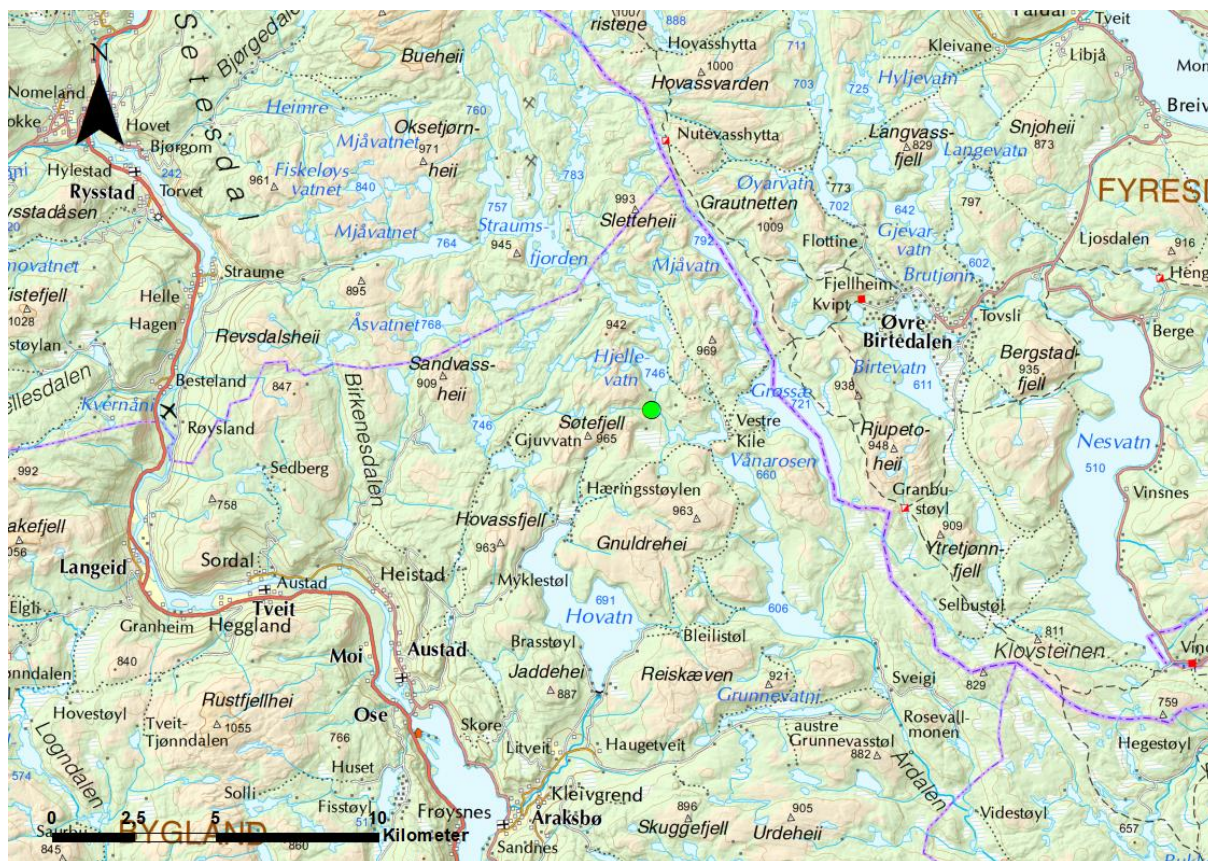
2 Skjøtselsplan for slåttemark ved Svoletjørn, Bygland kommune

GRUNNEIER: Knut G. Austad		ANSVAR SKJØTSEL: Knut G. Austad		LOKALITETSVERDI I NATURBASE: B
DATO UTARBEIDING AV 1. SKJØTSELSPLAN: 28.6.2019 DATO REVIDERING:			DATO BEFARING (1. SKJ.PL.): 24.7.2018 DATO BEFARING (REVIDERING):	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Feltarbeid 24.4.2017, som ble gjennomført sammen med grunneier. Telefonisk kontakt før befaringen, og kontakt gjennom mail og telefon etter befaringen.				
1. SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Toralf Tysse REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV :				FIRMA: Ecofact, sørvest
UTM SONE LOKALITET(ER): EU89 UTM33 Norgeskart	NORD: 6565912	ØST: 87969	GNR./BNR.: 13/8	
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: 2,3 daa (ikke registrert i Naturbasen) AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		DEL AV VERNEOMRÅDE: Ja (planlagt vern) HVILKET VERN: Gardefjell naturreservat		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Nei

2.1 Innledning

2.1.1 Stedsinformasjon

Lokaliteten Svoletjørn ligger i Bygland kommune, ca. 22 km NØ for kommunesenteret Bygland og ca. 10 km øst for hoveddalføret Setesdalen. Lokaliteten er veiløs. Figur 2.1 viser den geografiske beliggenheten av teigen.

Figur 2.1. Geografisk beliggenhet av lokaliteten Svoletjørn.

Det går sti frem til teigen fra stølen Driftsli, som ligger ca. 600 meter i luftlinje mot sørvest. Atkomsten til Driftsli går ellers via anleggsveien til Hovvatnet, og videre på sti inn til stølen. Total lengde på stien til teigen ved Svoletjørn er på ca. 4,5 km.

Berggrunnen i området består av granittisk gneis. Dette er en næringsfattig bergart som ikke gir grunnlag for en rik vegetasjon. Løsmassedekket på lokaliteten er meget tynt eller fraværende (NGU 2019). Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (Moen 1998).

2.1.2 Slåttemarka

Lokaliteten Svoletjørn er en gammel slåtteteig som tradisjonelt ble slått under de gamle driftsformene før krigen. Teigen har inngått i slåttemark for tidligere bosetning ved stølen Driftsli.

Lokaliteten ligger på en flat moreneavsetning ved nordvestsiden av Svoletjørn. Teigen er på ca. 2,3 dekar, og er i stor grad avgrenset mot mer uskjøttet åpen fastmark, men med en ramme av skog like utenfor dette igjen (se figur 2.2). Området der teigen ligger er ellers preget av skog på alle kanter unntatt mot Svoletjørn. Skogen er stort sett fattig bjørke- og furuskog, dels blandingsskog. Figur 2.2 viser avgrensningen av den aktuelle slåtteteigen.

Den aktuelle slåtteteigen som omfattes av skjøtselsplanen var betydelig gjengrodd da grunneier i 1993 tok initiativ til å rydde teigen. Teigen har vært slått på tradisjonelt vis på ettersommeren i 2013 og i 2015. Lokaliteten har ellers blitt beitet med sau i sommerhalvåret, men kun som fritt beite i et større landskap (Knut G. Austad, pers. medd.).

Figur 2.2. Avgrensning av lokaliteten ved Svoletjørn.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Vi legger til grunn at grunneier har interesse, kapasitet og utstyr til å komme over slåttemarka en gang årlig.

Det er ikke registrert noen rødlista arter eller andre sjeldne arter som det må tas hensyn til under slåttten på lokaliteten.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Slåttemarka ved Svoletjørn hadde ligget brakk siden ca. 1950, da grunneier i 1993 startet opp med rydding av busker og trær på teigen. Enga er siden slått i 2013 og i 2015, og tidspunktet har vært ca. 10.8 (Knut Austad, pers. medd.). Det har ellers vært beite i sommerhalvåret i årtider her, men sauene går fritt i et større beiteområde.

2.4 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Slåttemarka består av en relativt flat teig, omkranset av skog på alle sider unntatt mot øst, der den grenser til Svoletjørn. Lokaliteten ble i stor grad ryddet for busker og trær i 1993, men det er ennå noen einerbusker her. Teigen har preg av å ha vært ute av drift i lang tid, og det er noe forsumpning. Det er også innslag av fukttrau her.

Det er ikke tidligere gjennomført grundige registreringer av artsmangfoldet av karplanter som er knyttet til slåttemarka, men grunneier selv har gjort noen registreringer. På nettstedet Artskart <https://artskart.artsdatabanken.no> er der ikke lagt inn noen registreringer av karplanter på lokaliteten.

Teigen har heldekkende vegetasjon på lokaliteten. Under feltarbeidet den 24.7 ble karplanter systematisk registrert under gjennomgangen av området, mens lav og moser ble håndtert mer overflatisk. Ingen regionalt sjeldne arter eller rødlistearter ble registrert på lokaliteten, og artsutvalget gjenspeiler i stor grad en triviell engfloraen for distriktet. Innslaget av trær og busker er moderat. Totalt 27 arter ble registrert på lokaliteten under feltarbeidet.

Dominerende art var finnskjegg, og ellers var det bra innslag av starr som slåtestarr og slirestarr. Røsslyng har ekstensiv forekomst utenfor og i randen av slåttemarka. I vedlegg 1 gis en fullstendig oversikt over alle de arter som ble registrert på lokaliteten.

Følgende 6 KST-arter for seminaturalig eng ble registrert: Tepperot, kornstarr, sauesvingel, bråtestarr, finnskjegg og gulaks.

Artsutvalget av karplanter på lokaliteten vitner om en kalkfattig slåttemark, med begrenset innslag av næring. Lokaliteten føres til NIN-kategori *seminaturalig eng*, underkategori T32-C-2 *Kalkfattig eng med klart hevdpreg*.

Våren og sommeren i 2018 var ellers svært varm og fattig på nedbør, noe som nok har påvirket vegetasjonen på lokaliteten sommeren 2018. Vegetasjonen var overveiende dårlig utviklet og noe tørkepreget, med få planter registrert i blomst. Innslaget av fuktighet i jordsmonnet har imidlertid vært såpass bra at vegetasjon ikke bar preget av å være skadet. Det er likevel

sannsynlig at det registrerte artsutvalget og dominerende arter ikke gjenspeiler et normalår. Det er vanlig at fuktighetskrevende arter, som flere orkidearter, ikke blomstrer i like stor grad under tørre som fuktige år (egne erfaringer).

Verdi

Lokaliteten er vurdert og vektet i forhold til kriteriene i nytt faktark for slåttemark (Svalheim 2018). Gjennomgangen gir lav vekt på typevariasjonen, arts mangfold og landskapsøkologi. Da lokaliteten er på over ett dekar, gis den høy vekt på størrelse. Når det gjelder tilstand og påvirkning, så har enga vært tradisjonelt skjøttet siden 2013, har lite gjengroingspreg, lav tredekning og med god fordeling av lavvokste engarter. Det er likevel 60-70 år siden lokaliteten ble skjøttet etter tradisjonell metode, dersom man ser bort fra de siste årenes gjenopptaking av denne hevd. Lokaliteten har ellers vært beitet ekstensivt og uten gjerding i mange tiår. Parametrene tilstand og påvirkning er derfor gitt høy vekt.

Vedrørende *typevariasjon*, så er det partier i slåttemarka med dårligere drenering og fuktighet. Disse fuktområdene er imidlertid såpass begrensa, at det ikke regnes som to NIN-undertyper.

Lokaliteten oppnår lav vekt på *arts mangfold* fordi det er ingen registrerte rødlistearter og kun 6 tyngdepunktarter for fattig eng.

Når det gjelder *landskapsøkologi*, så ligger lokaliteten vel 600 meter fra en annen B-lokalitet (Driftsli), men det er ingen naturlige spredningskorridorer for kulturplanter mellom de to lokalitetene.

For å bli vurdert som en svært viktig slåttemark, må minst to andre parametre enn tilstand og påvirkning gis høy vekt. Dette er ikke tilfelle her, da det kun er en parametre til (størrelse) som er gitt høy verdi. Med såpass høy vekt, selv om tre parametre er gitt lav vekt, vurderes lokaliteten skjønnsmessig til **B, viktig**.

2.5 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):
Holde slåtteenga åpen og i hevd med tradisjonell, sein slått, og fjerning av graset slik at slåttemarksarter øker og problemarter reduseres.
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Figur 2.3. Oversiktsbilde over slåttemarka ved Svoletjørn.

2.6 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UK)
Eksisterende avgrensning: Rydder oppslag av trær og busker innenfor området. Ryddesag, greinkutter.	Årlig		Ved leilighet

Felleskjøpet i Rogaland Agder har i samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland, landbruksavdelingen utgitt et veiledningshefte, Problemugras i eng og beite (Frøvik og Lyshol. Heftet er tilgjengelig på Gjesdal kommune: <https://www.gjesdal.kommune.no/aktuelt/problem-med-ugras-i-eng-og-beite.518806.aspx>).

2.7 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.7.1 Slått

Generelt for skjøtselsslått: (for forklaring se veiledningshefte for slått):

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Gresset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller bløt husdyrgjødsel (se veileder).

Spesielt om skjøtselsslått for lokaliteten:

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/uke)
Eksisterende avgrensning: Sein slått etter at engplantene har avblomstret, dvs. etter 1. august. Slåtten bør tørke på bakken 2-3 dager og vendes et 1-2 ganger, før det fjernes. Slåtten bør utføres med bruk av ljå, evt. åpne slåmaskiner med kniver fastmontert, eller kantklipper med tråd. Gressklipper bør ikke brukes.	2019, årlig	2,3 daa	Etter 1. august, el. etter at engartene har satt frø

2.7.2 Beiting

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Spesielt om beiting for lokaliteten:

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Det kan beites hele vekstsesongen	2019, årlig	Hele arealet	Vår, sommer og høst

2.8 Oppfølging av skjøttselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2024
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA: Gjennomførte tiltak bør føres i skjema i vedlegg 3.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Knut G. Austad

2.9 Bilder fra lokaliteten

Svoletjørn

Forsidefoto: Øvre delen av teigen, lengst bort fra Svoletjørn.

Figur 2.4. Øvre delen av teigen, sett mot NV.

Figur 2.5. Midtre delen av teigen, sett mot nord.

Figur 2.6. Nedre delen av teigen, ved Svoletjørn. Bildet er tatt mot NØ.

Figur 2.7. Vasssyk mark i kanten av slåtteteigen, dominert av storbjørnemose.

Figur 2.8. Finnskjegg er en dominerende plante på teigen. Her også med stormarimjelle.

Figur 2.9. Gressarter dominerer plantelivet på teigen

Figur 2.10. Gammelt nedfallstre omsluttet av bringebær i nedre delen av slåttemarka.

Figur 2.11. Partier med gulaks.

Vedlegg

Vedlegg 1: Artsliste

Artsliste for 24.7.2018. Arter markert med fet skrift er tyngdepunktarter i seminaturlig eng, mens arter i kursiv (norsk navn) var mengdearter på lokaliteten

Norsk navn	Latinsk	År registrert	År rekartlagt	Artskart år
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>	2018		
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	2018		
Blåtopp	<i>Molinia caerulea</i>	2018		
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>	2018		
Bråtestarr	<i>Carex pilulifera</i>	2018		
Einer	<i>Juniperus communis</i>	2018		
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	2018		
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	2018		
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	2018		
Fjelltimotei	<i>Phleum alpinum</i>	2018		
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	2018		
Gråstarr	<i>Carex canescens</i>	2018		
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	2018		
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	2018		
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>	2018		
Myrfiol	<i>Viola palustris</i>	2018		
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>	2018		
Sauesvingel	<i>Festuca ovina</i>	2018		
Skogstjerne	<i>Lysimachia europaea</i>	2018		
Slirestarr	<i>Carex vaginata</i>	2018		
<i>Slåtttestarr</i>	<i>Carex nigra</i>	2018		
Smyle	<i>Deschampsia flexuosa</i>	2018		
Stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>	2018		
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>	2018		
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	2018		
<i>Trådsiv</i>	<i>Juncus filiformis</i>	2018		
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	2018		

Vedlegg 2: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Nedenfor følger utfylt faktaark for lokaliteten, som tidligere ikke er registrert som naturtype. Verdigrunnelse er basert på siste faktaark for slåttemark (Faktaark for slåttemark, Svalheim 2014, revidert 2018).

Naturtypelokalitet 1

*Navn på lokaliteten Svoletjørn		*Kommune Bygland		*Områdenr.	
ID i Naturbase	*Registrert i felt Toralf Tysse			*Dato: 24.7.2018	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Naturbase: Artskart:				1. Skjøtselsavtale: 2. Skjøtselsavtale: Inngått år: 2019 Utløper år:	
*Hovednaturtype: Seminaturlig eng T32 Kartleggingsenheter: Kalkfattig eng med klart hevdpreg, T32-C2, 100%				Beskrivelsesvariabel: Slåttemarkpreg	
*Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder Figur 2.2 viser avgrensingen av lokaliteten, mens figur 2.3 – 2.11 viser bilder fra lokaliteten. Bildene er tatt 24.7.2018			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)					
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 5 m		God	x	Slått	x
5 - 20 m	x	Svak		Beite	x
20 - 50 m		Ingen		Pløying	
50-100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
> 100 m		Dårlig		Lauving	
Kommentar Lokaliteten er en gammel slåttemark som gikk ut av hevd før krigen. Grunneier Knut B. Austad ryddet lokaliteten for trær og busker i 1993, og har siden slått området i 2015 og i 2017. Lokaliteten er beite av småfe i sommerhalvåret, men da som et mindre, ikke ingjerdet areal i et ekstensivt sauebeite.					

*OMRÅDEBESKRIVELSE

INNLEDNING

Lokaliteten er tidligere ikke registrert i Naturbasen. I forbindelse med Ecofacts rammeavtale med Fylkesmannen i Aust-Agder/Agder om skjøtselsplaner i viktige seminaturlige naturtyper, ble lokaliteten undersøkt i felt den 24.7.2018. Dette faktaarket er basert på nytt faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014, revidert 2018). Det er utarbeidet en skjøtselsplan for lokaliteten. Beskrivelsene er utført av Toralf Tysse i juni 2019.

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG

Lokaliteten inngår som en av flere gamle slåtteteiger på bruk 13/8 der det nå er gjenopptatt slått med tradisjonell metodikk. Den aktuelle teigen ved Svoletjørn ble i sin tid driftet med utgangspunkt i tidligere bosetning ved Driftsli, vel 600 meter (luftlinje) fra teigen.

Lokaliteten ligger i et bølgete landskap dominert av skog, både bar- og løvskog. I dette landskapet har det vært flere tidligere heiagårder og støler. Noen få kilometer SØ for Svoletjørn ligger den nedlagte heiagården Vestre Kile, og 600 meter mot SV ligger stølen og slåtteteigen Driftsli.

Berggrunnen i området består av granittisk gneis. Dette er en næringsfattig bergart som ikke gir grunnlag for en rik vegetasjon. Løsmassedekket på lokaliteten er meget tynt eller fraværende (NGU 2019). Lokaliteten ligger i sørboreal vegetasjonssone (Moen 1998).

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Lokaliteten oppfyller kriteriene til naturtypen slåttemark. Lokaliteten var inntil like etter krigen en av mange slåtteteiger i Bygland kommune, men enga har ligget brakk og delvis gjengrodd frem til at grunneier tok initiativ til rydding i 1993. Siden er lokaliteten slått i to år.

Den aktuelle slåtteteigen er omkranset av løv- og blandingsskog på alle sider unntatt mot Ø-SØ, der Svoletjørn ligger. Avgrensningen av lokaliteten er basert på feltregistreringer med gps, og skal være relativt geografisk presis. Lokaliteten er avgrenset mot fuktigere partier og åpne arealer som ikke er preget av gressvegetasjon. Røsslyngmark danner deler av denne avgrensingen.

Slåttemarka er stort sett veldrenert, men med innslag av fuktige partier. Enga føres til uformingen T32-C-2 *Kalkfattig eng med klart hevdpreg* (etter NiN 2.0). Lokaliteten har ikke preg av gjødsling, men gjennom sauebeite tilføres enga likevel noe gjødsel.

Det ble ikke registrert arter som er kalkkrevende på lokaliteten, og få av artene som ble registrert her har også lite krav til næringssalter.

ARTSMANGFOLD

Det er ikke registrert rødlistearter i slåttemarka, ei heller regionalt eller lokalt sjeldne arter. Under feltarbeidet den 24/7 2018 ble det registrert totalt 27 arter karplanter. Det antas at det er flere arter knyttet til lokaliteten, men den ekstremt tørre våren og sommeren i 2018 hadde trolig påvirket det synlige artsmangfoldet ved lokaliteten. Totalt seks tyngdepunktarter for seminaturlig eng ble registrert; Gulaks, finnskjegg, tepperot, kornstarr, sauesvingel, og bråtestarr. Vegetasjonen i feltsjiktet var ellers dominert av gresset finnskjegg.

Se vedlagt skjøtelsesplan for fullstendig artsliste.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING

Området har vært holdt relativt åpent med beite siden tradisjonell slått opphørte rundt 1950, men grunneier startet i 1993 med rydding av trær og busker på lokaliteten. Det har siden vært slått med tradisjonelt utstyr i 2013 og i 2015. Tidspunktet for slått har vært ca. 10.august. I dag har enga et åpent preg.

FREMMEDE ARTER

Ingen registrert i slåttemarka.

KULTURMINNER

Ingen kulturminner registrert på lokaliteten.

SKJØTSEL OG HENSYN

I skjøtelsesplanen for 2019 er det foreslått årlig slått på lokaliteten. Slåttemarka bør skjøttes med sein slått etter at engplantene har avblomstret, dvs. etter 1. august. Slått bør tørke på bakken 2-3 dager og vendes et 1-2 ganger, før det fjernes. Inngrep og gjødsling må unngås.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

Lokaliteten inngår som en av flere spredt forekommende gamle slåtteteiger i dette ellers skogdominerte landskapet.

VERDIBEGRUNNELSE

Slåttemarka gis høy vekt på størrelse, tilstand og påvirkning og gis lav vekt på artsmangfold (8 tyngdepunktarter registrert), typevariasjon og landskapsøkologi.

Etter dagens oppdaterte krav for verdisetting av viktig naturtype slåttemark (Faktaark for slåttemark, Svalheim 2014, revidert 2018) blir lokaliteten skjønnsmessig vektet til **B, viktig**.

Vedlegg 3: Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samlet, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/ DELOMRÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE mnd./ dato/uke	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
